

Äänisen kalliotaidetutkimus ilmiönä

A.D.Stolyar

Alla oleva teksti on muokattu akateemikko professori Abraham Stolyarin Viron muinaistaideseuran puheenjohtajan professori Väino Poikalaisen 60-vuotisjuhlassa 6.4. 2007 pitämästä venäjänkielisestä juhlapuheesta, jonka on suomentanut Jevgeni Bogdanov. Suomennoksen ovat lyhentäneet ja muokanneet Juhani Grönhagen ja Helena Karjalainen.

Arkeologi V.I.Ravdonikasin ja kansatieteilijä A.M.Linevskin 1930-luvulla ansiokkaasti tekemän tutkimustyön ansiosta Äänisjärven kalliopiiirroskentät hyväksyttiin muinaistaidehistorian piiriin historiallisesti arvokkaina kohteina, jotka kaipaavat edelleenkin pitkäaikaista tarkastelua ja kokonaisvaltaisia tieteellisiä päätelmiä. Vuosina 1940-45 käydyn sodan aikana ja sen jälkeen tutkimuksessa syntyi monen vuoden pituinen tauko, jolloin näiden kalliopiiroskokonaisuuksien juuri alkanut kenttätutkimus hiipui tyystin. Vasta 1970-luvulla käynnistyi Äänisjärven rantojen ateljeessa synnytetyn muinaistaiteen tutkimus ja taltiointi Venäjän Tiedeakatemian Karjalan tutkimuskeskuksen Historian, kielen ja kirjallisuuden instituutin tutkija Juri Savvatejevin johdolla. Tuolloin löydettiin 250 uutta aikaisemmin tuntematonta piirrosta, jotka täydensivät merkittävästi V.I.Ravdonikasin alkuperäisen v.1936 monografian kohdeluetteloa.

Venäläisten tutkijoiden voimin tekemä Äänisen kalliotaidekokoelmien tutkimustyö loppui siitäkin huolimatta, että esimerkiksi v.1970 Juri Savvatejev oli arvioinut Karjalan kalliopiirostutkimuksen olevan vasta alkuvaiheessa. Kuollut hiljaisuus laskeutui Karjalan Besov Nosin alueen niemekkeisiin mukaan lukien itse Besov Nos. Kalliot saivat huomiota osakseen parhaimmillaan vain ”villien” kävijöiden osalta, joita veti sinne kalliotaideaiheinen yleistajuinen kirjallisuus. Näytti siltä, että tutkimus olisi pysyvässä koomassa, eikä tilanteen parantumisesta tuntunut olevan toivoa.

Äänisen seudun kalliotaidekentän lopullinen todentaminen sai alkunsa kaukaa mutta tieteellisesti vakavalta pohjalta, Tarton monivuosisataisesta yliopistokulttuurista. Tartosta on linnuntietä matkaa pyhille kallioille runsaat 600 km, ja näiden muinaisjäännösten kanssa sillä on yhteistä vain se, että Tarton kaupunginhautausmaalla harmaan, matalan kivilaatan alla lepäävät K.Grewingkin pyhät luut. Hän löysi aikanaan tuon muinaisen *pantheonin*, jonka humanistiset tieteet olivat lähes kokonaan unohtaneet.

Oma osuuteni tutkimuksessa lähtee liikkeelle verrattain yksittäisestä tapauksesta, joka ei varsinaisesti osoita mitään suoria yhteyksiä myöhemmin käynnistyneisiin tapahtumiin. Venäjän Novosibirskissa ilmestyi v. 1978 muuan tieteellinen kokoelmajulkaisu *U istokov iskusstva* (suom. Taiteen lähteillä), jossa mm. toimittajakunnalle tekemälläni suosituksella julkaistiin Felix Ravdonikasin (V.I.Ravdonikasin pojan) artikkeli *Lunarnye znaki v naskalnyh izobrazhenijah Karelii* (suom. Kuumerkkejä Äänisjärven kalliopiiirroksissa). Tämä tutkija uskoo edelleenkin (ks. hänen artikkelinsa *Lunnyi kalendar giperborejev* (suom. Hyperborean asukkaiden kuukalenteri, julkaistu: Sankt-Peterburgskij Universitet, 2006, №18, s.98-104), että hänen ensimmäinen kirjoituksensa aiheesta oli ”jäänyt seurauksitta”. Siinä hän kuitenkin erehtyy.

Tartossa aikoinaan alkanut kalliopiirosten jännittävä seikkailutarina alkoi siis tuon artikkelin löytämishetkestä. Virolaisten ensimmäisen tutustumismatkan Äänisen kallioille järjesti Ylo Kestlane. Hänen työhuoneensa oli tulvillaan meteoriittinäytteitä, joita

tutkiessani saatoinkin haistella tähtien tomua ja kokea fyysisesti Ylon maailmankatsomuksen kaiken kosmisuuden. Hänelle itselleen perehtyminen samaiseen artikkeliin riitti tekemään selväksi sen, että kalliotaiteen alkuperäisiin kohteisiin on tutustuttava viipymättä. Tutussa ympäristösää Ylo ei jäänyt ns. *yksinäiseksi sudeksi* – ennen pitkää hänen rinnalleen muodostui ryhmä aatetovereita. Nämä hyvin erilaisten arkeologiasta kaukana olevien ammattien edustajat uhrasivat v. 1982 jokavuotisen kesälomansa ja suuntasivat tutustumismatkansa Venäjän Karjalan Besov Nosille. He halusivat osoittaa kunniaa K.Grenwingille sillä, että raivasivat uudelleen tämän aikaisemmin tekemän mutta jo aikoja sitten umpeen kasvaneen polun. Tutkijaryhmän joukossa oli lomailmassa myös maitotuotannon arvovaltainen asiantuntija *Väinö Poikalainen*, joka ei siinä vaiheessa osannut aavistaakaan, että hän olisi ennen pitkää ottava harteilleen Äänisen kalliopiirrosten mittavan taltiointityön organisoimisen. Kun lomamatka oli päättynyt ja kotiin palattu, tutustuminen kalliouurroksiin olisi voinut olla siinä ja matkalaisten elämä olisi voinut asettua arjen ja leipätyön tiukkoihin raameihin.

...Mutta tapahtuikin jotain poikkeuksellista.

Matkalta palanneiden lomalaisten innostus, joka oli syntynyt heidän kohdattuaan siihen asti lähes tuntemattomana pysyneen suomalais-ugrilaisen kulttuurin perinnön, lähti sananmukaisesti leviämään sille alttiiksi tulleiden ystävien ja tuttavien keskuuteen. Heidän yhteisenä henkisenä innoittajanaan toimi Tarton tähtitornin ympärillä leijunut taiteellinen ilmapiiri, jonka luonne pitkälti määräytyi tutkija Tõnu Viikin poikkeuksellisen ajatusmaailman kautta. Tässä mainitsen hänen nimensä, sillä olen pitänyt suurella arvossa meidän ainoaksi jäänyttä tapaamistamme v.1989.

Ajatus siitä, kuinka olisi käynyt, ellei F. Ravdonikasin artikkeli olisi pistänyt innostuneiden tarttolaisten harrastajien silmii, tuntuu nyt miltei vavahduttavalta: eipä olisi Viron muinaistaide- seura koskaan syntynyt, eikä oma tieteellinen uranikaan sen koommin rikastunut. Oikeastaan ratkaisevimman seikan, joka vaikutti Seuran perustamisen ajankohtaisuuteen, Väinö kuvaili minulle kuluvan vuoden tammikuussa yhdellä ainoalla lauseella: ”Tässä jutussa olemme kiitollisuuden velkaa *Leonid Brezhneville*”. Hänen mielestään, syystäkin innostunut Seura, joka muuten ohjelmansa osalta oli täysin irrallaan kaikkinaisista ylhäältä käsin syötetyistä ideologioista, suuntasi tarmonsä pyrkimykseen vastustaa (tietoisesti tai vaistonvaraisesti) valtaa pitäviä, hengettömyyden ilmapiiriä sekä eettistä ja älyllistä rappeutumista. Tällainen henkinen kriisi vallitsi kaikkialla Neuvostoliitossa. Kuitenkin Tartossa se lähes hallitsemattomasti johdatti osan älymystöä ulos tuosta umpikujasta rikastuttamalla heidän elämänsä historiallis-inhimillisellä ongelmapiirillä, joka oli arvokas eettis-geneettisessä mielessä ja muodosti täydellisen vastakohdan arjen profanoivalle egoismille. Siitä lähtien, historiallisesti oman yhteiskunnallisen ja valistuksellisen tehtävänsä säilyttäneet muinaisen taiteen aihepiirit alkoivat ohjata yhä virkeämmäksi ja laajentuvaksi käyvää kanssakäymistä.

Toiveet toiminnan muuttumisesta järjestelmällisemmäksi muinaisten pyhättöjen seuduilla vahvistuivat ajan kuluessa. v.1984 Viron maanmittaus- ja tähtitieteen yhdistys poiki edelleen kalliopiirrosten tutkimusryhmän, ja Viron muinaistaideseura perustettiin vain neljän vuoden kuluttua. Seuran hämmästyttävää tieteellistä tasoa olin todistamassa Viron Kablissa järjestetyssä aivan ensimmäisessä – ja täysverisen kansainvälisessä – konferenssissa (1989), jonka asialista ja tieteellinen jälkivaikutus ovat olleet arvokkaita.

Nykyään muistot Kablin rannalla vietetyistä päivistä (ja öistä) nostattavat sisimmässäni kiitollisuuden ja rakkauden tunteet Seuran perustaneita aatetovereja kohtaan. Omassa mielessäni he nousevat mytologian sankareiden rinnalle. Heidän auliista tahdostaan Seura perustettiin ja sen voimin se on kehittynyt. He ovat niin erilaisia, nämä voimaihmiset, toki alinomaa omintakeisia ja avoimia. He kohottavat kaiken yksityisyyden ylle oman yhteisen aatteensa ja hankalasti tavoiteltavissa olevan, historiallisesti arvokkaan tavoitteensa. Näitä uudisraivaajia ovat Enn Ernits, Loit Jöekalda ja Peter Kalamees. Heidän kanssaan olemme ystäviä, ja olen ylpeä siitä. Arvostan myös niitä hienoja naisia, jotka paitsi että tarkensivat kalliopiiirroksista otettuja jäljennöksiä taidokkaasti, myös virittivät Seuran kaikissa edesottamuksissa tapahtuneen kanssakäymisen ystävälliseksi ja avuliaaksi.

Koko Äänisjärven mahtavassa kalliopiiirrooseepoksessa Väinö Poikalaisella on ollut johtava rooli. Tunnistaisin hänen persoonastaan harvinaisen laajoja voimavaroja. Hän on julkaissut ”maitoalaa” käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia ja samanaikaisesti on toiminut Viron muinaistaideseuran innokkaana veturina. Tämän renessanssiaikaisen miehen taiteelliset voimavarat tuntuvat rajattomilta.

Viron muinaistaideseuran toiminta lähti liikkeelle spontaanisti. Sillä ei oikeastaan ole mitään tyypillistä historiikkaa, joka olisi alkanut pienistä teoista ja jatkunut useita vuosikymmeniä. Ensin v.1982 tapahtui tutustuminen F. Ravdonikasin artikkeliin ja kuuden vuoden kuluttua Seura toimi jo täysillä. Suurin osa nykyisinkin toimivista historia- ja kulttuuriyhdistyksistä tai -seuroista on perustettu tutkimaan ”paikallisissa rekistereissä” olevaa muinaista taidetta, kulttuuria, maailmankuvaa, ympäristöä ja elämää. Tarton toimikunta sen sijaan on perustamishetkestään asti pitänyt pysyvänä tutkimuskohteenaan maantieteellisesti kaukana olevia merkittäviä muinaisia kulttuuriperintökohteita, joiden parissa suoritettava tieteellinen tutkimus olisi vaatinut uudelleen käynnistämistä.

Ensimmäisten kenttämatojen aikana tehty dokumentoinnit pitävät edelleen oman moitteettoman arvonsa. Tällainen dynamiikka on johtunut yksinomaan siitä, että heti alkuun Seuran pääasiallinen toiminta keskitettiin nimenomaan tutkimusmatkojen toteuttamiseen. Besov Nosin kalliot eivät olleet koskaan aikaisemmin nähneet yhtä monilukuista ja innokasta muinaisuuden harrastajatutkijajoukkoa.

Varsinainen työskentely kalliotaidekentillä vakuutti tutkijat Pohjolan alkuperäisasukkaiden henkisestä kulttuurista ja toi heidän rikkaan esihistorian osaksi aikalaistemme nykyelämää. Yleinen tiedostaminen – inspiroiva, syitä iloon ja toisinaan kovaan sanailuun antava – antoi vapautta arjen absoluuttisesta taakasta ja synnytti merkityksiä tutkijoiden tekemälle yhteistyölle. Samainen tapa puhutella itse muinaista *pantheon*ia vaikutti välittömästi Seuran aktiivijäsenien taitoon asettaa ongelmia ratkaistavaksi. Heräsi tunne yhdessä tehtävästä luomistyöstä.

Seuran alun perin valitsema strategia tutkia arkkitehtuuria, mutta maantieteellisesti kaukainen paikka, kaikkine proosallisine ongelmineen johti dialektisella tavalla tulokseen, jolla on valtava painoarvo. Työn jatkamisella on hyvät näköalat.

Seuran avoimuus vastaa täydellisesti sen kansainvälistä luonnetta. Viime vuosikymmenien poliittiset tapahtumat ovat myös sinetöineet sen diplomaattisella tavalla: valtionraja on erottanut Äänisen kalliopiirokset Tarton seurasta. Siksi Seuran ulkosuhteet ovat merkittäviä. Myös Suomeen perustettiin v. 1998 oma muinaistaideseura. Kaksosten aatteelliset ja eettiset lähtökohdat varmistivat myöhemmässä vaiheessa molempien

harjoittaman toiminnan samanlaisuuden (yhteiset tutkimusmatkat, konferenssit, seminaarit ja muut tarkoitukset). Syntyi eräänlainen vapaa tieteellinen veljeskunta, jota yhdistivät historiallisen mielenkiinnon henkiset siteet. Se, että toimikuntaan liittyi joukko merkittäviä henkilöitä (jopa vahvan baritonin omaava), ei ollut lainkaan haitaksi sen monille toimintamuodoille. Erityistä lämpöä ja huolenpitoa osoittivat toisinaan hankaliksi koituvina yhteistyön hetkinä Suomen ihanat tyttäret.

Karjalan rantamille on tehty vuotuisia kenttämатkoja, joiden tavoitteet ovat olleet selkeitä. Myös muihin esihistorian monumentaalitaiteen huomion arvoisiin kohteisiin on tehty opinto- ja tutkimusmatkoja. Tällä hetkellä on raportoitu *Kapovan luolamaalaus* sekä merkittäviä kalliomaalauskohteita Siperiasta ja Altain vuoristosta. Monasti epämukavienkin vaelluksien aikana kohdatut runsaat haasteet ovat vain lisänneet yhteisöllisyyttä ja tarjonneet eväitä jälkimuisteloille.

Virolais-suomalaisen kalliopiiirroskseyden perimmäinen tavoite, eli voimien mukainen osallistuminen esihistoriallisen ajan kalliotaiteen luomusten yhteiseen tieteelliseen tutkimukseen ja säilytystyöhön, on toteutunut vilkkaan kustannustyön avulla. Akateemiset ja laajalle yleisölle suunnatut tieteelliset julkaisut kartoittavat töiden etenemisprosessin sekä niiden tulokset ehdottoman korrektisti ja tuovat ne yhteiseksi tiedostamisen kohteeksi. Nykyään viron-, englannin-, venäjän- ja saksankieliseen asuun saatetut julkaisut muodostavat sangen edustavan sarjan, johon ovat löytäneet tiensä (aivan perustellusti) dokumenttiaineistoa sisältävät raportit jo toteutetuista matkoista Fennoskandiasta kaukana sijaitseviin kohteisiin.

Virolais-suomalainen kalliotaideyhteistyö on ollut puhtaudeltaan aivan erinomaista, ikään kuin henkisellä hapella rikastettua. Sen olen kokenut useaan otteeseen kuluneiden 17 vuoden aikana niin Kablissa kuin Tartossa, Hämeenlinnassa, Äänisen kallioilla, Saaremaan ja Latvian matkoilla sekä Pietarin kolmipäiväisissä seminaareissa. En ole kertaakaan huomannut pienintä häivääkään ambitoiden tai materian ruokkimasta, tunnepitoisesta kiistelystä. En ole nähnyt yhdistyksen jakautuvan johtajiin ja alaisiin, en ole kuullut komentelevaa ääntä, vaan kanssakäymisessä on toteutunut ihmisten välisen tasa-arvon korkea ihanne. Vapaaehtoinen osallistuminen yhteiseen inhimilliseen toimintaan perustuu sille, että jokainen tuntee omat rajansa ja mahdollisuutensa. Teesini lopuksi korostaisin, että tämä etiikka on rakentunut yhteisön aatosten absoluuttisen puhtauden varaan. Sen toiminta ei ole piirunkaan vertaa kirvonnut ulkopuolelta tulevista herätteistä, kuten kuuluisuuden tarpeesta, työuran nousun tavoittelusta tai aineellisemmista asioista. Samasta syystä Seura ei ole missään vaiheessa esiintynyt osana sensaatioita tai mainoskampanjoita.

Viron muinaistaideseuran voisi perustellusti luokitella nykyisin harvinaiseksi käyneen henkisyyden ilmentymäksi. Seuran aktiivijäsenien tieteellinen panos yhden esihistoriallisen kulttuurin hienoimpiin ja tärkeimpiin kuuluvan kohteen tutkimisessa on merkittävää. Joutsenniemen kalliopiiroskentän löytö sekä myöhemmin suoritettu Vodlajoen suiston kalliouurrosten dokumentointi ovat rikastuttaneet tiedettä asioilla, jotka mielestäni esittävät Äänisjärven kivikirjan vuosisataisen tarinankirjoituksen nyt jo viimeisiä sivuja.

Useita vuosia kestänyt Besov Nosin kalliotaide-esiintymän tieteellisen tarkka inventointi on tuonut esille mahtavan *pantheonin*. Matka on ollut kivikkoista: vaikka kallion pinnassa olevat kaiverukset ovat vapaasti nähtävissä, niiden tarkempi tunnistaminen on riippuvainen päivän mittaan alati muuttuvasta luonnonvalosta.

Besov Nosin kuvioden näennäisen helppo tulkinta voidaan kumota helposti tilastoitujen kalliopiiirros löytöjen jatkuvasti kasvavalla määrällä: ensin V.I.Ravdonikasin tutkimusmatkalla löydettiin 492 uurrosta, J.A. Savvatejevin retkikunta dokumentoi 872 kuvaa ja lopulta Seuran aktiivijäsenet ovat tutkineet 1239 kalliopiiirrosta. Esimerkin siitä, missä määrin Seuran toiminta on täydentänyt paikkaa koskevaa tutkimusaineistoa, kertovat Karetski Nosilta taltioidut noin kaksisataa kuviota. Vuoden 1936 monografiassa on mainittuna vain 55 kuviota.

Viron muinaistaideseura on kehittänyt myös kalliopiiirrosten dokumentointia. Jokainen symboli ja emokallion kaikki ominaisuudet on tarkasti dokumentoitu. Prosessin takana näkyy vuosien tutkimustyön terävöittäminen historiallis-kulttuurinen tarkkasilmäisyys. Kalliopiiirrosten tutkimusmetodien kehittymiselle saattaisi olla hyvinkin avuksi Seuran kehittämä tutkimusmenetelmä, joka mitä selkeimmin on esitetty arvovaltaisessa julkaisussa *Rock Carvings of Lake Onega. The Vodla Region* (Tarto, 1998).

Tähän mennessä Venäjällä esimerkillisenä tapana tutkia kalliopiiiroseesiintymiä on pidetty V.I.Ravdonikasin kahta monografiaa – *Petroglify Onezhskogo ozera* (suom. – Äänisjärven kalliopiiirrokset, 1936) sekä Vienan kalliopiiirroksiin kohdistunutta teosta vuodelta 1938. Nyt 70 vuoden kuluttua normit siitä, kuinka tulee etsiä, todeta ja dokumentoida kalliotaideesiintymiä, alkavat perustua Seuran tieteellisiin tutkimuksiin. Näyttää siltä, että sen julkaisujen mainittu merkitys vahvistuisi ennen pitkää suurtutkimuksen muodossa; siinä Besov Nosin kaikki tähän asti taltioidut kalliopiiirroskentät olisivat itseoikeutetusti esillä. Samalla Seuran aktiivijäsenien mielenkiinto ei ole rajoittunut vain Äänisjärven muinaisen *pantheonin* aineistoon. Seuran julkaisut toimivat loistavana esimerkkinä siitä, kuinka samantyyppisiä mutta maantieteellisesti kaukana sijaitsevia kalliotaidepaikkoja käsittelevä dokumentointiaineisto on saatettava painokuntoon. Edelleen osa Seuran ehdottamista tutkimusmenetelmistä on mahdollista toteuttaa uusilla kuvaus- ja analysointimenetelmillä.

Esimerkkinä innovatiivisuudesta voinee mainita menetelmän, jolloin ympyräkaavion avulla taltioidaan erilaisten juonien toistuminen saman kalliopiiiroseesiintymän luomassa kontekstissa. Väinö Poikalaisen dokumentointijärjestelmän diagrammi näyttää erityisen vaikuttavalta esihistoriallisen ajan tietyn etnokulttuurisen yhteisön ajattelun ja maailmankatsomuksen arvoja esittävältä röntgenkuvalta. V.Poikalaisen kokeilut Äänisjärveltä kaukana sijaitsevilla paikoilla todistavat, että kussakin tapauksessa kyseessä on niin paikallisesti väritty ajattelumalli kuin kohteen sosiaalinen tehtäväkin.

Tapasin uuden uutukaisen Seuran kypsemmänpuoleisessa iässä, ollessani hieman alta seitsemänkymmenen. Otin kutsun vastaan, vaikkakin oikeastaan osannut millään lailla ennalta arvioida tulevan tapahtuman mahdollista vaikutusta minuun. Sitten *Kabli 1*:ssä pääsin kalliopiiirrosten tutkijoiden joukkoon, jossa oli helppo olla ja ajatella. Yhtä tärkeää oli saman tien tarjoutunut pääsy kaikkiin siihenastisiin tutkimustuloksiin sekä ojennettu ystävällinen apu. Kaikki tuo vei minut Karjalan kalliopiiirrosten tutkimuksen äärelle. Tulos on se, että viimeisten 17 vuoden aikana olen julkaissut aiheen tiimoilta kolmisenkymmentä pientä ja suurta artikkelia, joista suurin osa on ilmestynyt Seuran julkaisuissa.

Merkittävää on, että Seuran tutkimustyöllä rikastettu Äänisjärven kalliopiiirroskokoelmien aineisto avaa hyvät mahdollisuudet luoda ensimmäiset tulkinnat tuon mahtavan pyhäkön moniulotteisen historian kululle. Itse asiassa, nykyinen kalliopiiirrostutkimus karttaa nimenomaan tämän tekemistä. Useat jopa hyvinkin mittavat ja yhtenäiset kuvakentät tulkitaan hyvin yleisellä tasolla, ikään kuin ne olisivat syntyneet heti ja yhtäaikaaisesti.

Kunkin kalliotaide-esiintymän kehityksen aivan konkreettinen selvittäminen on keskeisin edellytys sen täydelliselle mentaalille ja historialliselle tulkinnaalle. Pohjolan neoliittikauden upeiden ”temppeleiden” sosiokulttuuriseen missioon (jos nyt esittäisin muutaman alustavan pohdinnan nojaten D. V. Bubrihin kontaktiteoriaan) saattoi vaikuttaa se, että ne edustivat suomalais-ugrilaista etnogeneesiä yhteisten rituaalien ja maailmankatsomusten pohjalta (vrt. myöhempi funktionaalinen analogia – saamelaiden festivaalit Karasjoella). Virolais-suomalaisen kalliopiiirrosveljeskunnan toiminnan ansiosta Äänisjärven kalliopiiroskenttä pysyttelee esihistoriallisen taideperinnön perustutkimusta tekevän koulukunnan keskiössä jopa tilanteessa, jossa alan muu tutkimus Venäjällä osoittaa selviä rappion merkkejä.

Viron muinaistaideseura on järjestänyt tutkimusmatkoja, jotka ovat merkittäviä siinä, että ne tukevat laajan yleisön saavutettavissa olevien perintökohteiden säilyttämistä. Aivan toisenlaisen kuvan kohteen täydellisestä jättämisestä unholaan tarjoaa Venäjän Karjalan Uikujoen suistossa sijaitseva kalliopiiirrostaide-esiintymä. Tämä maailman mittakaavassakin ainutlaatuinen muinaisen taiteen muistomerkki rapistuu ja tuhoutuu meidän silmiemme edessä. Tarvitaan nopeita ratkaisuja, jotka turvaisivat itse kohteen ympäristön ja sen kuvien suojelun, tarvitaan sellaisten henkilöiden vilpittömiä intoja, jotka antautuisivat täysin tämän ainutlaatuisen harvinaisuuden säilyttämistyölle. Muussa tapauksessa Uikujoen kalliopiirokset niiden nykyisessä tilassa menetetään lähiaikoina.

Lopettelin oman tunkeutumiseni Seuran olemiseen Personalia-kohdalla. Kuka on syyllistynyt tällaisen yhteisön perustamiseen? Kuka on yllyttäjä? Vastaus on päivän selvä, mutta inhimillisyyden nimissä en mainitse häntä nimeltään. Eikä pitäisi pahoittaa miehen mieltä vielä siksi, että olemme juhlistamassa hänen 60-vuotisjuhlaansa.

Ei saisi sulkea silmiä harhauttamiskeinoilta, joita hyödyntää tämä itsensä vuosituhansien vaihteen tavanomaiseksi ihmiseksi maalaileva toisinaan maidon tutkimuksen parissa ahkeroiva mies.

Tosiasiat ovat kuitenkin seuraavat:

Ellei häntä olisi,
ei Seura olisi’ pystyssäkään,
Seuraa olisi’ mielissäkään
Ellei miestä olisi.

Hänen taiteellinen toimintansa, joka kehittyi ja jatkuu yhä, ei ole tarjonnut hänelle valtaa, loistoa tahi loistokasta mainetta eikä ole antava mitään sellaista koskaan jatkossakaan. Toisin sanoen, siinä on jotakin epätavanomaista tai sittenkin jotakin henkilökohtaisen ilmiömäistä. Tällainen aines on erityisen arvokasta havaita meidän puheenjohtajassamme, jota minä, käyttäen hyväkseni Pohjolan eepoksen heeroksia, kutsun itsekseni kalliopiirostutkimuksen Väinämöiseksi. Hänen henkisen perusminänsä olen ratkaissut B.Pasternakin säkeiden avulla:

On elämämme mitä lie?
Vain hetki ohikulkeva,
vain sulamista meidän
muihin ihmisiin,
se lahjamme on heille ikään.

Meidän Väinämöisemme lahjakkuuden ja vapaan tahdon sulamiskyky on harvinainen. Toivon, että jokainen Seuran jäsenistä kokee omassa henkisessä rikastumisessaan Väinön sulautumisen meihin yhtä lailla. Muistelen ensimmäistä vierailuani Tartossa. Olimme Vladimir Shumkinin kanssa kävelyllä puistossa suuren punatiilisen rakennuksen lähellä – vanha kirjasto muistaakseni. Silloin pikku Risto opetti meille tärkeimmän sanan viroksi: *lendame!* Me molemmat kiitämme kohtaloa siitä, että Väinö otti meidät aikanaan mukaan tuohon kalliopiiirrosalentoon. Ystävytyeni Väinön kanssa on ollut yksi merkittävimpiä tapahtumia omassa elämässäni.

(suomennos: Jevgeni Bogdanov)